

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

- Utemeljen 1893 -

SLUŽBA ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Odjel za medicinu rada

**PROFESIONALNE BOLESTI
U HRVATSKOJ 2009. GODINE**

autori:

*prim. dr. sc. Vlasta Dečković-Vukres, dr. med.
Mario Hemen, ing.*

Rujan 2009.

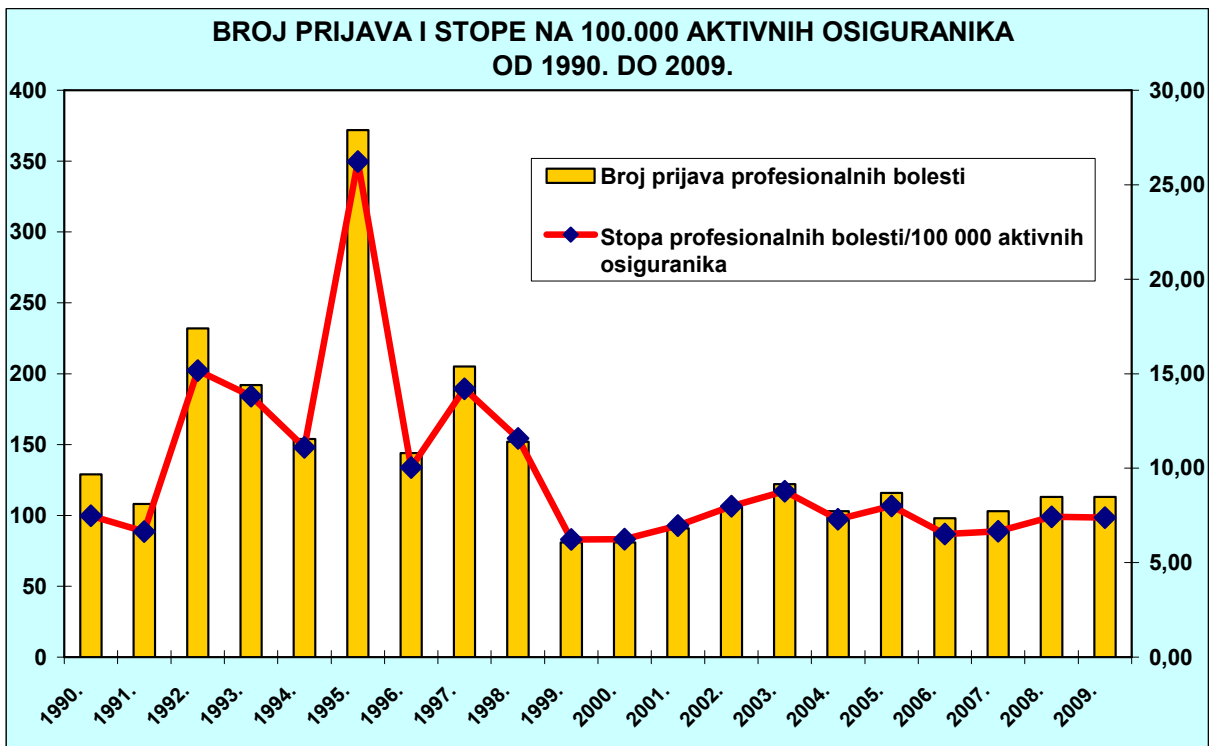
PROFESIONALNE BOLESTI U 2009. GODINI

Profesionalne bolesti se u Republici Hrvatskoj prate iz dva izvora: putem individualnih prijava o profesionalnoj bolesti temeljem Pravilnika o postupku utvrđivanja i priznavanja ozljede na radu i profesionalne bolesti (NN 125/2007; NN 04/2008) i prijave specijaliste medicine rada koji je dijagnosticirao i utvrdio profesionalnu bolest. Profesionalne bolesti prate se u skladu s metodologijom Međunarodne organizacije rada (ILO).

U razdoblju od 1990. do 2009. godine prijavljeno je ukupno 2.815 profesionalnih bolesti. U 2009. godini zaprimljeno je 113 prijava profesionalnih bolesti što je na istoj razini kao i 2008. godine.

Kretanje profesionalnih bolesti u Republici Hrvatskoj od 1990. – 2009. godine prikazano je na Slici 1.

Slika 1.

U 2009. godini je zabilježen sljedeći broj profesionalnih bolesti po područjima djelatnosti: prerađivačka djelatnost - 44 prijave (38,9%); djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva -

25 prijava (22,1%); djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi - 11 prijava (9,7%); trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala - 7 prijava (6,2%); informacije i komunikacije kao i javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje - po 4 prijave (po 3,5%); opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša kao i građevinarstvo - po 3 prijave (po 2,7%); prijevoz i skladištenje kao i djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i obrazovanje - po 2 prijave (po 1,8%). Za ostale djelatnosti je zaprimljena po jedna prijava (po 0,9%) (Tablica 1).

Tablica 1. BROJ PRIJAVA PROFESIONALNIH BOLESTI TE STOPA NA 100.000 AKTIVNIH OSIGURANIKA PO PODRUČJIMA DJELATNOSTI U 2009. GODINI

PODRUČJE DJELATNOSTI		Broj prijava profesionalnih bolesti			STOPA NA 100.000 AKTIVNIH OSIGURANIKA U DJELATNOSTI
		Muškarci	Žene	UKUPNO	
UKUPNO HRVATSKA		76	37	113	7,38
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	24	1	25	34,59
C	Prerađivačka industrija	27	17	44	16,23
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	2	1	3	15,77
F	Građevinarstvo	3	0	3	2,26
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	6	1	7	2,78
H	Prijevoz i skladištenje	2	0	2	2,69
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	2	0	2	2,57
J	Informacije i komunikacije	3	1	4	11,41
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	1	1	1,97
L	Poslovanje nekretninama	1	0	1	5,72
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	0	1	1,37
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	1	1	2,78
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	2	2	4	3,20
P	Obrazovanje	0	2	2	1,94
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	3	8	11	11,75
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	0	1	1	3,96
S	Ostale uslužne djelatnosti	0	1	1	3,14

Ukupna stopa oboljevanja na broj aktivnih osiguranika u 2009. je 7,38/100.000 što je neznatno manje u odnosu na 2008. (7,43/100.000). Najviša stopa profesionalnih bolesti s

obzirom na djelatnost zabilježena je u djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva - 34,59/100.000. Slijedi prerađivačka industrija sa stopom 16,23/100.000, zatim opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša – 15,77/100.000, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi – 11,75/100.000, informacije i komunikacije – 11,41/100.000. Ostale djelatnosti imaju stopu nižu od prosjeka za Hrvatsku. (Tablica 1.).

U 2009. najčešće prijavljene profesionalne bolesti su: bolesti dišnog sustava uzrokovane azbestom - (23,9%); sindromi prenaprezanja uzrokovani kumulativnom traumom (18,6%); bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke (17,7%); zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze (7,1%); naglušost ili gluhoća uzrokovana bukom, bolesti kože uzrokovane tvarima kojima je znanstveno potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje, nespomenutim u drugim zaglavljima kao i astma uzrokovana udisanjem tvari kojima je potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje s po 5,3%; olovo ili njegovi spojevi, mezoteliom seroznih membrana uzrokovan azbestom po 3,5%. Slijede čvorići glasnica uzrokovani kontinuiranim naporom glasnica na radu (2,7%), encefalopatije uzrokovane organskim otapalima koja nisu navedena u drugim zaglavljima i bolesti uzrokovane ionizirajućim zračenjima s po 1,8% te nikalj ili njegovi spojevi, bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na cijelo tijelo (oštećenja intervertebralnog diska slabinske kralježnice), bolesti uzrokovane povišenim ili sniženim atmosferskim tlakom i naglim promjenama tlaka, zarazne ili parazitske bolesti prenesene na čovjeka sa životinja ili životinjskih ostataka – sve s po jednom prijavom (0,9%) (Tablica 2.).

S obzirom na spol oboljelo je 67,3% muškaraca i 32,7% žena.

Tablica 2. BROJ PRIJAVA PROFESIONALNIH BOLESTI PREMA DIJAGNOZAMA IZ LISTE PROFESIONALNIH BOLESTI 2009.

Šifra prema Listi prof. bolesti	Dijagnoze prema Listi profesionalnih bolesti	Muškarci	Žene	UKUPNO
	UKUPNO	76	37	113
11	Nikalj ili njegovi spojevi		1	1
13	Olovo ili njegovi spojevi	4		4
34	Encefalopatije uzrokovane organskim otapalima koja nisu navedena u drugim zaglavljima	2		2
36	Naglušost ili gluhoća uzrokovana bukom	5	1	6
37.1	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke (oštećenja perifernih žila i živaca, kostiju, zglobova, tetiva i okozglobnih tkiva)	20		20
37.2	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na cijelo tijelo (oštećenja intervertebralnog diska slabinske kralježnice)	1		1
38	Bolesti uzrokovane ionizirajućim zračenjima		2	2
40	Bolesti uzrokovane povišenim ili sniženim atmosferskim tlakom i naglim promjenama tlaka	1		1
41	Sindromi prenaprezanja uzrokovani kumulativnom traumom (ponavljajući pokreti, primjena sile, nefiziološki položaj, vibracije, pritisak)	4	17	21
43	Čvorici glasnica uzrokovani kontinuiranim naporom glasnica na radu		3	3
44	Zarazne ili parazitske bolesti prenesene na čovjeka sa životinja ili životinjskih ostataka	1		1
45	Zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima gdje je dokazan povećan rizik zaraze	4	4	8
47	Bolesti kože uzrokovane tvarima kojima je znanstveno potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje, nespomenutim u drugim zaglavljima	3	3	6
49.1	Bolesti dišnog sustava uzrokovane azbestozom	23	4	27
49.2	Mezoteliom seroznih membrana uzrokovan azbestom	4		4
54	Astma uzrokovana udisanjem tvari kojima je potvrđeno alergijsko ili nadražujuće djelovanje	4	2	6

S obzirom na dijagnoze zabilježene u djelatnostima s najvišom stopom profesionalnih bolesti u 2009. godini, u zaposlenika u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu najčešće su dijagnosticirane bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke (76%) i naglušost ili gluhoća uzrokovana bukom (16%). U prerađivačkoj djelatnosti najčešće su zastupljene bolesti dišnog sustava uzrokovane azbestozom (50%) i sindromi prenaprezanja uzrokovani kumulativnom traumom 27% (Tablica 3.)

Tablica 3. Prijave profesionalnih bolesti u 2009. godini po područjima djelatnosti i dijagnozama iz Liste profesionalnih bolesti

Dijagnoza		Astma uzrokovana udisanjem tvari kojima je potvrđeno alergijsko	Bolesti dišnog sustava uzrokovane azbestozom	Bolesti kože uzrokovane tvarima kojima je znanstveno potvrđeno a ...	Bolesti uzrokovane ionizirajućim zračenjima	Bolesti uzrokovane povišenim ili sniženim atmosferskim tlakom i ...	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na cijelo tijelo	Bolesti uzrokovane vibracijama koje se prenose na ruke (oštećenj)	Čvoriti glasnica uzrokovani kontinuiranim naporom glasnica na ra	Encefalopatije uzrokovane organskim otapalima koja nisu navedena	Mezoteliom seroznih membrana uzrokovani azbestom	Naglušost ili gluhoća uzrokovana bukom	Nikalji ili njegovi spojevi	Olovo ili njegovi spojevi	Sindromi prenaprezanja uzrokovani kumulativnom traumom (ponavlja	Zarazne ili parazitske bolesti prenesene na čovjeka sa životinja	Zarazne ili parazitske bolesti uzrokovane radom u djelatnostima	Ukupno
Djelatnost	Šifra	54	49.1	47	38	40	37.2	37.1	43	34	49.2	36	11	13	41	44	45	
UKUPNO	U	6	27	6	2	1	1	20	3	2	4	6	1	4	21	1	8	113
	m	4	23	3	0	1	1	20	0	2	4	5	0	4	4	1	4	76
	ž	2	4	3	2	0	0	0	3	0	0	1	1	0	17	0	4	37
A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	U	0	0	0	0	1	0	19	0	0	0	4	0	0	1	0	0	25
	m	0	0	0	0	1	0	19	0	0	0	4	0	0	0	0	0	24
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
C - Prerađivačka industrija	U	2	22	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	4	12	0	0	44
	m	0	18	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	4	2	0	0	27
	ž	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	10	0	0	17
E - Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, ...	U	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
	m	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	ž	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
F - Građevinarstvo	U	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
	m	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G - Tgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	U	2	1	1	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	7
	m	2	1	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	6
	ž	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
H - Prijevoz i skladištenje	U	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	m	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme	U	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
	m	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J - Informacije i komunikacije	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	4
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
K - Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
L - Poslovanje nekretninama	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M - Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	U	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ž	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
O - Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	4
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
P - Obrazovanje	U	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ž	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Q - Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	U	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	5	11
	m	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
	ž	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	4	8
R - Umjetnost, zabava i rekreacija	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ž	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
S - Ostale uslužne djelatnosti	U	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ž	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Profesionalne bolesti u 2009. godini najčešće su bile dijagnosticirane kod radnika koji su na radnom mjestu bili izloženi štetnosti 21 i više godina (43,4%), zatim slijede oni s izloženošću od 11-15 godina (18,6%), ispod 6 godina (15,9%), 16-20 godina (15,0%), i 6-10 godina (7,1%). (Tablica 4).

Tablica 4. Prijave profesionalnih bolesti s obzirom na djelatnost i duljinu izloženosti štetnostima u 2009.

Djelatnost	Izloženost	Spol	Ukupno	< 6 g.	6-10 g.	11-15 g.	16-20 g.	21 g. <
Ukupno		U	113	18	8	21	17	49
		m	76	14	5	14	10	33
		ž	37	4	3	7	7	16
A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo		U	25	2	0	8	7	8
		m	24	2	0	8	6	8
		ž	1	0	0	0	1	0
C - Prerađivačka industrija		U	44	5	3	6	7	23
		m	27	5	3	2	3	14
		ž	17	0	0	4	4	9
E - Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, ...		U	3	1	1	0	0	1
		m	2	0	1	0	0	1
		ž	1	1	0	0	0	0
F - Građevinarstvo		U	3	1	0	0	0	2
		m	3	1	0	0	0	2
		ž	0	0	0	0	0	0
G - Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala		U	7	1	1	0	1	4
		m	6	0	1	0	1	4
		ž	1	1	0	0	0	0
H - Prijevoz i skladištenje		U	2	0	0	0	0	2
		m	2	0	0	0	0	2
		ž	0	0	0	0	0	0
I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme		U	2	0	0	1	0	1
		m	2	0	0	1	0	1
		ž	0	0	0	0	0	0
J - Informacije i komunikacije		U	4	4	0	0	0	0
		m	3	3	0	0	0	0
		ž	1	1	0	0	0	0
K - Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja		U	1	0	1	0	0	0
		m	0	0	0	0	0	0
		ž	1	0	1	0	0	0
L - Poslovanje nekretninama		U	1	0	0	0	0	1
		m	1	0	0	0	0	1
		ž	0	0	0	0	0	0
M - Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti		U	1	0	0	1	0	0
		m	1	0	0	1	0	0
		ž	0	0	0	0	0	0
N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti		U	1	0	0	0	1	0
		m	0	0	0	0	0	0
		ž	1	0	0	0	1	0
O - Javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje		U	4	2	1	1	0	0
		m	2	2	0	0	0	0
		ž	2	0	1	1	0	0
P - Obrazovanje		U	2	0	0	0	0	2
		m	0	0	0	0	0	0
		ž	2	0	0	0	0	2
Q - Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi		U	11	1	1	4	1	4
		m	3	1	0	2	0	0
		ž	8	0	1	2	1	4
R - Umjetnost, zabava i rekreacija		U	1	1	0	0	0	0
		m	0	0	0	0	0	0
		ž	1	1	0	0	0	0
S - Ostale uslužne djelatnosti		U	1	0	0	0	0	1
		m	0	0	0	0	0	0
		ž	1	0	0	0	0	1

DEFINICIJE

U skladu sa **Zakonom o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu (NN 85/06):**

Profesionalna bolest je određena bolest su bolesti izazvane dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima.

Lista profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjeti pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima utvrđuju se posebnim zakonom.

U skladu sa **Zakonom o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98; 107/07):**

Profesionalnom bolešću smatra se bolest za koju se dokaže da je posljedica djelovanja štetnosti u procesu rada i/ili radnom okolišu, odnosno bolest za koju je poznato da može biti posljedica djelovanja štetnosti koje su u svezi s procesom rada i/ili radnim okolišem, a intenzitet štetnosti i duljina trajanja izloženosti toj štetnosti je na razini za koju je poznato da uzrokuje oštećenje zdravlja.

Profesionalne bolesti dokazuju se pomoću u medicini rada prihvaćenih programa obrade (algoritama), a dijagnostički postupak obuhvaća:

- 1) radnu anamnezu i dokazivanje povezanosti bolesti i izloženosti pri radu;
- 2) kliničku sliku s pojavom oštećenja funkcije i/ili morfologije organa ili organskih sustava za koje je poznato da je određena radna štetnost može uzrokovati;
- 3) pozitivne nalaze dijagnostičkih metoda koje mogu objektivizirati to oštećenje.

Prisutnost štetnosti utvrđuje se:

- 1) procjenom opasnosti ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi prisutnost štetnosti,
- 2) određivanjem intenziteta (mjerenjem, neposrednim uvidom u uvjete rada ili na drugi način koji omogućava da se sa sigurnošću utvrdi intenzitet štetnosti) i trajanja izloženosti toj štetnosti.

Bolesti koje se smatraju profesionalnim bolestima utvrđuju se u Listi profesionalnih bolesti.

Literatura

1. Godišnje izvješće o profesionalnim bolestima za 2009. godinu, Hrvatski zavod za javno zdravstvo – interni podaci srpanj 2009.
2. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis 1996 – 2008. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Zagreb, 1997 - 2009.
3. Zakon o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu (NN 85/06; NN 67/08)
4. Zakon o listi profesionalnih bolesti (NN 162/98; NN 107/07)
5. Izvješće o stanju i radu u zdravstvu Republike Hrvatske 1990 – 1994, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb 1991 - 1995.